

Vastaus monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan aloitteeseen: Lähisuhdeväkivallan ehkäisytöön jatkuvuus ja resurssit Vantaalla turvattava

VD/8099/00.02.03.00/2021

RV/KK/MH/MT/TH/JT

Vantaan kaupungin monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta on tehnyt 9.2.2022 seuraavanlaisen aloitteen:

”Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta toteaa, että kaikki väkivalta ja väkivallan uhka vaatii puuttumista. Kaupunki ja järjestöt tekevät ansiokasta työtä lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi ja uhrien auttamiseksi. Vantaalla työtä on tehty erityisesti Väkivallaton Vantaa -hankkeessa, joka päättyy maaliskuussa 2022. Hanke on mm. tarjonnut laajasti koulutusta väkivallan puheeksi ottoon ja rakentanut avainhenkilöverkoston työntekijöiden tueksi. Myös järjestöt ovat keskeisiä toimijoita ennaltaehkäisyssä ja uhrien tukemisessa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle 2023 ja vaarana on, että Väkivallaton Vantaa -hankkeessa tehty ansiokas työ menee hukkaan, jos koordinaatorakenne hyvinvointialueen ja kaupungin välillä on epäselvä. Kaupungin puolella tarvitaan pysyvää työn koordinoijaa, joka voi toimia yhdyshenkilönä hyvinvointialueelle ja kolmannen sektorin toimijoiden suuntaan. Vielä sellaista ei ole tiedossa. Tällä hetkellä resurssi on turvattu vain perhekeskuskehittämisen ajaksi. Lähisuhdeväkivallan torjuminen on Vantaan turvallisuussuunnitelman 2022–2025 yksi pääteema. Myös se velvoittaa kaupunkia kantamaan vastuunsa.

Neuvottelukunta haluaa kiinnittää huomiota joihinkin väkivallan erityispiirteisiin ja toimiin, joihin Vantaalla tulisi panostaa. Lähisuhdeväkivalta on sukupuolittunutta ja koskee enemmän naisia kuin miehiä. Uuteen maahan muuttaminen ja sen myötä esimerkiksi heikko kielitaito, turvaverkon vähyys, viranomaispelko, tietämättömyys omista oikeuksista ja palvelujärjestelmästä, rasismi, syrjintä ja eristyneisyys ovat kuormitustekijöitä, jotka voivat lisätä väkivallan riskiä. Myös kulttuuriset eroavaisuudet kuten erilaiset näkemykset sukupuolten tasa-arvosta, kasvatuksesta ja lasten asemasta lisäävät riskiä. Kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien maahan muuttaneiden naisten mahdollisuus saada tukea tilanteeseensa on turvattava yhteistyökumppanien avulla.

Väkivaltatyössä on noussut esiin kaksi väliinputoajaryhmää: nuoret, joiden pahoinvointi näkyy muun muassa itsetuhoisuutena, sekä väkivallan tekijät, jotka myös tarvitsevat apua käyttäytymismallinsa muuttamiseen. Edellä mainittujen ryhmien palvelut ovat pitkälle kolmannen sektorin toimijoiden varassa. Yhteistyön jatkuvuus ja toimiva koordinaatio on turvattava myös jatkossa.

Koulujen ja päiväkotien kautta tietoon tuleva väkivalta tulee huomioida osana väkivallan ehkäisytöitä. Tutkimusten mukaan jo varhaislapsuudessa alkava väkivaltainen käyttäytyminen on oire alkavasta syrjäytymiskehityksestä, johon pitää puuttua nopeasti. Laadukas varhaiskasvatus tulisi turvata mahdollisimman monelle ja Vantaan tulisi nostaa varhaiskasvatukseen osallistuvan lasten määrää.

Neuvottelukunta esittää, että kaupunki laatii selvän suunnitelman lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyyn ja varaa sille riittävät resurssit. Neuvottelukunta esittää myös, että väkivallattoman vuorovaikutuksen koulutusta ja menetelmiä laajennetaan tarjottavaksi kaikissa kouluissa ja varhaiskasvatuksessa.”

Kaupunginhallituksen 20.9.2021 § 15 hyväksymän monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan toimintasäännön mukaan neuvottelukunta tekee kaupunginhallitukselle aloitteita asioista, joilla on vaikutusta neuvottelukunnan kohderyhmään kuuluvien henkilöiden elinoloihin ja palveluihin.

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala sekä kasvatuksen ja oppimisen toimiala ovat valmistelleet aloitteeseen seuraavanlaisen vastauksen:

Lähisuhdeväkivalta on maassamme laaja ja vakava ongelma, joka ei vähene tai poistu ilman määrätietoista monien alojen viranomaisten ja järjestöjen yhteistyötä. Lähisuhdeväkivallan inhimillinen hinta on mittaamaton, mutta siitä aiheutuu lisäksi huomattavia rahallisia kuluja eri sektoreilla. Tuoreen tutkimuksen mukaan naisten kokeman fyysisen parisuhdeväkivallan aiheuttamat suorat terveydenhuollon lisäkustannukset ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa (Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa, THL & Jyväskylän yliopisto & Tilastokeskus, elokuu 2022).

Tässä vastauksessa määrittelemme lähisuhdeväkivallaksi perhe-, parisuhde- ja seurusteluväkivallan. Tällöin esimerkiksi koulukiusaamista ei lueta mukaan. Lisäksi sisällyttämme lähisuhdeväkivaltakäsitteeseen naisiin kohdistuvan väkivallan, joka tarkoittaa paitsi naisten yliedustusta uhreina, myös erityisesti tyttöihin ja naisiin kohdistettavia väkivallan muotoja, kuten sukuelinten silpomista, kunniaväkivaltaa, ehkäisyn kieltämistä, pakkoavioliittoja ja vainoamista.

Kuten aloitteessa todetaan, Vantaalla on tehty ansiokasta monitoimijaista ja toimialarajat ylittävää lähisuhdeväkivallan vastaista yhteistyötä Väkivallaton Vantaa -hankkeessa ja jo pitkään ennen hankettakin. Parantamisen varaa kuitenkin on yhä. Työn lähtökohtana on ollut jaettu näkemys siitä, että lähisuhdeväkivallan poistaminen on kaikkien yhteinen asia, jossa toimijoilla on erilaisia ja toisiaan täydentäviä rooleja esimerkiksi saumattomien palveluketjujen luomisessa. Koska yhteistyötä on koordinoitu sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta, olemme nyt uudessa tilanteessa, kun kunnan ja hyvinvointialueen väliin tulee hallinnollinen raja. Olemme myös huolestuneita siitä, että nykyisellään kun tilapäinen koordinaatio on liitetty perhekeskuskehittämiseen, huomiota osoitetaan vain lapsiperheisiin, jolloin esimerkiksi ikäihmisiin kohdistuva kaltoinkohtelu ja väkivalta jäävät huomiotta.

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset, esimerkiksi ns. Istanbulin sopimus, velvoittavat kaikkia julkisen sektorin toimijoita. Hallitusohjelmaan perustuva Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma (2020–2023) pyrkii ennaltaehkäisemään väkivaltaa sekä parantamaan väkivallan ehkäisyn rakenteita ja koordinaatiota. Ohjelma edellyttää ohjeiden laatimista kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi. Toukokuussa 2022 julkistettu *Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi* esittää sivulla 8: ”Jokaiselle hyvinvointialueelle tulee nimetä väkivallan ehkäisyn vastuuhenkilö tai väkivallan vastaisen työn koordinaattori. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn vastuuhenkilö voi hyvinvointialueen kokoisessa rakenteessa toimia päätoimisesti. Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että poikkihallinnollinen ja moniammatillinen työ toimii saumattomasti.”

Nykyisessä koordinaativastuun näkökulmasta epäselvässä tilanteessa voimme vastata aloitteeseen seuraavaa:

1. Lähisuhdeväkivaltatyöstä on ollut vastuussa kaupungin sosiaali- ja terveystoimi sekä kokonaiskoordinaation että toimenpiteiden tasoilla. Vetovastuu siirtyy nyt hyvinvointialueelle.

Lähisuhdeväkivallan vastaista työtä tullaan kuitenkin jatkamaan Vantaan kaupungissa. Toivomme voivamme tehdä sitä yhteistyössä hyvinvointialueen, poliisin, seurakuntien ja järjestöjen kanssa. Kaupungin organisaatiosta tulee nimetä taho, joka tekee yhteistyötä hyvinvointialueen lähisuhdeväkivaltatyön rakenteen kanssa. Suunnitelma lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi voidaan tehdä vasta yhteistyörakenteiden ja työn resursoinnin selviämisen jälkeen.

2. Keskeisenä kuntatyöntekijöiden roolina näemme lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, puheeksi ottamisen sekä uhrin ja tekijän neuvomisen sopiviin sote- tai järjestöpalveluihin. Kunta-ammattilaisten osaamista tulee vahvistaa tämän toteutumiseksi. Avaintoimijoita ovat päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä nuorisopalvelujen henkilöstö. Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla tehdään jo nyt ennaltaehkäisevää työtä kaikilla palvelualueilla sosiaalisten tunnetaitojen opettelemisen avulla. Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla on tehty tiivistä yhteistyötä Väkivallaton Vantaa -hankkeen kanssa ja kouluissa sekä oppilaitoksissa on otettu osaa Väkivallan vastaisen viikon ohjelmaan. Lisäksi kaikilla palvelualueilla tehdään jo nyt ennaltaehkäisevää työtä esimerkiksi opetussuunnitelman mukaisten turvataitojen opettamisessa. Sosiaalisten ja tunnetaitojen harjoittelua tehdään suunnitelmallisesti kaikissa ikäryhmissä; lisäksi 7-luokkalaisten oppilaiden opetuksen vuosiviikkotuntimäärää aiheen parissa on määräaikaisella päätöksellä korotettu puolella tunnilla lukuvuonna 2022–2023.
3. Kaupunkistrategian ja johdon toimialalla lähisuhdeväkivalta on erityisesti kuntademokratian palvelualueen asia. Kaupunkiturvallisuuksuudessa lähisuhdeväkivalta on priorisoitu neljän tärkeimmän kohteen joukkoon kaupungin turvallisuussuunnitelmassa. Toiminnallisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä lähisuhdeväkivalta on asialistalla korkealla sukupuolen merkityksen ja erilaisten erityisen haavoittuvien ryhmien näkökulmista. Toimialan tärkein rooli on lähisuhdeväkivaltatietoisuuden kohottaminen muun muassa poliittisten päättäjien keskuudessa, auttavista palveluista tiedottaminen kuntalaisille sekä valtakunnallisen lähisuhdeväkivaltatyön seuraaminen turvallisuus- ja tasa-arvotyön lähtökohdista.
4. Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn koordinaatiosta ja yhteistyöstä Vantaa-Kerava-hyvinvointialueen ja Vantaan kaupungin välillä on laadittava samantapainen yhdyspintasuunnitelma kuin useista muistakin hyvinvointialueen ja kaupungin yhdyspinnoista. Tämän toteutumiseksi monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan aloite ja tämä vastaus lähetetään päätösosassa kerrotuille tahoille.

Kaupunginhallitus 10.10.2022 § 50

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa edellä oleva vastaus monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan aloitteeseen lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden jatkuvuudesta ja resurssien turvaamisesta Vantaalla ja
- b) lähettää aloite ja vastaus Hyvinvointia rakentava Vantaa -strategiateeman johtoryhmälle, sosiaali- ja terveystoimelle sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite: Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi (Ohjaus 10/2022, THL)

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

opiskeluhuollon päällikkö Tuija Harakka, kasvatuksen ja oppimisen toimiala
turvallisuuspäällikkö Markus Hammarström, kaupunkistrategian ja johdon toimiala
hallintoasiantuntija Meija Tuominen, kaupunkistrategian ja johdon toimiala
([etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi))